

REDACȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL
Pe un an 20 cor.
Pe jumătate an .. 10
Pe 1 lună 2

Neti de Duminică pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERȚIUNILE
de un sir garmond: prima
ora 14 bani; a doua oră
12 bani; a treia oră 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
înapoiază.

—
Telefon oraș și comitat 502.

Pentru străinătate.

(R.) Secretarul consulatului francez din Budapesta, avocatul Dr. Steuer Géza, a scris, în franțuzește, o carte despre art. XII din 1867, făcându-i cuvenitele comentarii, căutând, bine înțeles, să scoată în relief calitățile superioare ale nației ungurești care, cu prilejul tranzacției dela 1867, a fost așa de marimimoasă față de Austriaci și față de naționalități.

Prefața cărții a scris-o Rákosi Jenő, »atya-mester«, cum s'ar zice, al politicii șoviniste.

»Budapesti Hirlap« dela 15 c. reproduce această prefață, din care vom scoate și comenta și noi următoarele:

»In legătură cu tendințele nației maghiare cititorul din străinătate a auzit multe — mai multe decât despre dreptul nostru național — despre naționalități, pe cari afirmativ Ungurul le despoaie de drepturi și limbă. Mai șgomotos s'au plâns în deceniul trecut Sașii din Ardeal în presa Germaniei și Români în Franța.

»E sigur: tradarea lor ticăloasă (a Sașilor) va ține numai până ce se vor convinge că în lupta ce se poartă victoria definitivă va fi a Ungurilor. După aceea, ca prudens și circumspetus, vor ține cu Ungurii.

»Românii sunt 2 1/2 milioane (chiar după statistica dela 1900 am fost, dle Rákosi, 2 milioane și 700 mii! Red. »Tribuna«). Trebuie să se însemneze însă, că întâia carte tipărită un domnitor maghiar li-a dat-o în mână, căci până atunci unii se foloseau de liturgie greacă, alții de liturgia slavă. De pe teritor ungar s'a pornit mișcarea literară valahă din care s'a dezvoltat politica lor și d'aici s'a plantat în România. Ungaria, un bărbat de

stat maghiar, a făcut să se proclame regatul român... Ar fi fost oare cu puțință să se întâmple toate acestea, dacă ar fi existat prigonire, opresiune, nimicire a limbei lor?»

Câți unguri numai se ocupă așa, de clacă, cu chestia națională, îndeosebi în străinătate, toți recurg la motivările acestea.

Nimic mai fals!

Cine nu știe oare, că domnitorii unguri au tipărit cărți românești pentru a ne strica legea bisericească, respândind printre Români dogme calvinești!

Și ce vrea să zică: nainte de a fi mers George Lazar în România, frații noștri de dincolo să nu fi avut cultură fie literară fie politică? Numai cine nu cunoaște viața principatelor române poate afirma asemenea enormități!

Tot atât de puțin e bazată alusia că Andrássy a făcut regatul României.

L'au făcut, cu spada, vitejii dela Plevna, în frunte cu marele lor căpitan Carol, l'au făcut bărbații de stat Brătianu, Kogălniceanu, Rosetti și ceilalți.

Și însemnează oare că n'am fost prigoniiți, ori că am trăi și acum ca în sânul lui Avram, fiindcă tot mai existăm, ba am dat și României bărbați aleși?

Asta-i dovadă despre trăinicia noastră, iar nu despre »ocrotirea« ce ni-s'ar fi acordat.

Dl Rákosi merge însă și mai departe. Afirmă că Români, Slovaci, Sârbi, cu un cuvânt toate naționalitățile din țara aceasta au fost ocrotite și spriginite de Unguri.

Scrie anume:

»Adevărul este, că tuturor acestor resturi de popoare, cari trăiesc aici la periferii: 2 milioane Slovaci (dl Rákosi i-a redus cu 19.641. Red.) 2 1/2 milioane Români (ni-a redus cu 1/2 milion, căci de sigur suntem azi atâția. Red. »Trib.«), 1 1/2 milioane Germani de tot felul (și pe aceștia i-a redus cu 635.181 suflete »Trib.«), 1 1/2 Slovaci de sud (i-au redus cu un milion. Red. »Trib.«) Ungurii, cari sunt aproape 10 milioane (sunt 8.742.301 cu Ovrei cu tot, iar Ovrei sunt 851.378, dle Rákosi! 10 milioane nu vor fi nici peste 50 ani dacă vor continua emigrările. »Trib.«) li-au fost adevărat scut, păzitori și spriginitori.

Cine n'ar putea însă, spriginit pe istorie, să întoarcă lucrurile și să zică: Dacă nu erau naționalitățile, Ungurii singuri succumbau în fața dușmanilor, mai ales a Turcilor. Ioan Corvin dela Unedoara era doar — Român. Cetățile dela sudul Ardealului le apărau și Sașii. Și chiar dela Buda cine i-a isgonit pe Turci? Ce se făceau Ungurii singuri?

Dar, la urma urmelor, nu e vorba de trecut. Să admitem anume că n'am fost prigoniiți, ci ocrotiți și că legea de naționalități dela 1868 ni-a dat toate drepturile...

Va avea dl Rákosi curagiul să afirme că această lege se execută? Va avea îndrăzneala să nege, că politica de stat a actualului guvern este maghiarizarea pe toată linia? Nu organul d-sale este cel care îndeamnă mai tare ca legea electorală să se schimbe în sens reacționar?

Despre toate acestea dl Rákosi nu suflă nici un cuvânt străinătății. Vom vorbi noi!

SCRISORI.

— Serie nouă. —

I.

Lui Adrian.

Te aștept în gară. Pe tine și pe alții. În jurul meu forfotește mulțimea de curioși, stârniți de fanfara muzicelor militare. Printre ei mulți Ardeleni, neași, sau asimilați cu portul și obiceiurile Capitalei. Corurile din Capitală cu steagurile lor. O lume pistriță, cu și fără cocarde naționale.

Mă primblu prin înghesuială și ascult zumzetul nedesușit al miilor, adunate sub coperișul peronului. Ce completă și ce ciudată e muzica asta a mulțimei de glasuri șoptite, amestecată cu isbiturile de vagoane și cu fluerăturile de locomotive! Parcă auzi, din depărtare, zgomotul unui riu desghetat.

Vi se face o primire frumoasă. Aici peste tot primirile sunt frumoase, căci la bune și la rele Românul se aprinde mai repede ca paiele. Cine vă face primirea, nu întrebați! E marele anonim din straturile mijlocii. Lipsesc persoanele de distincție; lipsește toată pătura conducătoare. Sunt numai Români aici și cei ce știu să cânte. *Böse Menschen haben keine Lieder!*

Ce grozav de chinuitoare e așteptarea unor oameni iubiți! Cât se frământă biata de inimă și

ce fiori îți trec prin suflet când, în apusul soarelui, aștepti să vie cine-va... Nimic nu-ți mai ține atenția încordată. Zadarnic cauți să te liniștești. Zadarnic vrei, citind de pildă, să te potolești în preajma sosirii. Fantazia sboară înainte în calea celor așteptați. Vorbești fără șir cu cei din prejurul tău.

Te întrebi mereu cum are să fiă și ce-o să urmeze. Și-ți vine mereu să întinzi brațele spre locul, de unde are să sosească.

Un găfăit de locomotivă se aude. Zumzetul roiiului din gară crește.

Răsună iarăși fanfara cu marșul ei național, marcat mai mult de toba cea mare și de colosalul bombardon. Comitetul de primire se așează în rînd. Dar — nu sosiți voi. Sunt bucovinenii...

Altă pauză de așteptare.

Număr anii de când nu v'am văzut. Caut să-mi reconstituiesc împrejurările în cari ne-am despărțit. Imi intruchipez figurile voastre, după trăsăturile feții și ale caracterului. Rîd singur — și privesc pe furis la vecini să văd de nu sunt observat — reamintindu-mi câte ceva. Și mă întreb: Doamne, ne vom fi schimbat așa de mult, ca să nu ne recunoaștem?

S'ar putea ușor. Trăim așa de repede și așa de intensiv. Cel puțin noi ăștia, cari nu facem nimic numai pe jumătate și nu uităm numai la suprafață. Vremea ne schimbă, până ne ninge; patimile clocotitoare ne mistue; și înviorea ce ne-o dă clipa de fericire ne-o iau cu amândouă mâinile anii de nenoroc.

Alt șuer de tren. Alt sunet de muzică. Un cor întonează un cântec de bună-venire. Mi se înclătează inima. Simt că trebuie să fiți voi.

Răzimat de-un stîlp, în jurul căruia îmi împletesc mâinile ca să nu fiu doborât, aștept izbucnirea furtunoasă a uralelor. Văd fluturatul nervos de batiste. La câteva ferești zăresc contururile unor capete cunoscute. Privirea mi se tulbură și ochii mi se închid, când aud cum mă cheamă pe nume.

Ne-am recunoscut. Sunteți mulți, mulți, tovarăși de joacă și de carte și sorioare de glume și de visare comună. Nu mai aud ce se petrece în jur; nici frazele urărilor de bine, nici răspunsurile răgușiților vosri oratori nu le înțeleg. Vă văd numai pe voi.

Ce mult v'ați schimbat!

Ce preoți bărbați, ce dascăli cu fețe severe, ce români voinici din flăcăiandrii sburdalnici odinioară! Și totuși sunteți aceiași! Vă cunosc de pe ochii aprinși, din căldura glasului și din puterea cu care mă strîngeți în brațe.

Revedere! Ce amețală dulce! Ce vâlmășag de senzații!

Cum tremură mina 'n mână. Cât de înfrigorată ne sunt privirile și buzele, ear întrebările, ce ne punem, cât sunt de multe! O clipă de îmbrățișare ne face să uităm anii ce ne-au despărțit.

Revedere! De câte ne răsplătești tu!

Fidelio.

Statul și libertățile.

De dr. U. T. Mihaiu.

IV.

3. Declarațiunile libertății.

Țara, care a ridicat primadată libertatea la rangul venerabil de principiu, salvator pentru toate națiunile, a fost Franța unde forța inteligenței atinge apogeul ei, până când întocmirile și moravurile lumii vechi declină spre perire.

Toate libertățile sunt formulate și proclamate în principiile anului mare 1789 pe acele pagini de justiție și rezon, care după vorbele lui Victor Cousin sunt »cele mai mari, mai sfinte și binecuvântate ce au apărut după Evanghelie încoace«. Fără a pricepe Revoluția franceză nu putem pricepe politica, dreptul și societatea modernă, aici zace izvorul politicii regenerate și cartea libertăților individuale.

Declarațiunea din 1789 și mai ales cea din 1793 sunt pergamentul libertăților individuale în Franța, de unde sau estins peste tot globul. Declarațiunea din 1793 zice în Art. VI: »Libertatea e puterea ce aparține omului de-a face totul ce nu vatămă drepturile altuia: ea are ca principiu natura, ca regulă justiția, ca apărare legea. Limita ei morală zace în maxima: Nu fă altuia ceea ce nu vrei să ți-se facă ție«.

O jumătate de secol mai târziu declară Bărnuți pe »Câmpul libertății« aceleași libertăți. Acest Mirabeau românesc e cel dintâiu care a formulat și vulgarizat liberalismul printre Români. Discursurile lui au fost după afirmarea lui Xenopol un monument al elocinței latine în care vibrează trezirea conștiinței noastre naționale.

Atât *Constituanții* cât și *Convenționalii* afirmă și insistă asupra menținerii libertăților individuale, care se pot limita numai prin libertățile individuale a altora, unde guvernul nu are alt drept în afacerea asta, decât a ține să se respecte aceste libertăți astfel limitate, adică, limitate nu prin el pentru el, ci exclusiv libertatea mea prin a voastră și a voastră prin a mea. Pentru ambele declarațiuni nu există în cazul acesta dreptul statului. În materia libertăților individuale nu intră dreptul statului.

După declarațiunea libertăților în 1789 și 1793 începe o nouă și mare perioadă a politicii. Reprezentanții poporului francez, constituați în »Adunarea Națională« consideră că ignorarea, uitarea și disprețul libertăților omului sunt unicele cauze a nemulțumirii publice, a corupțiunii guvernelor și a mizeriei oamenilor. De acea s'a decis a expune în o declarațiune solemnă libertățile inalienabile și sacre ale omului. (*droits inaliénables et sacrés de l'homme*).

De acum înainte nu mai e statul totul, ci individul. Nu individul trăește pentru stat, ci statul pentru individ. Statul e numai mijloc spre țântă, țânta e individul, norocul și mulțumirea lui, care înrădăcinează în libertatea lui proprie.

Individul e substanța societății, libertatea

lui, sufletul societății. Societatea nu are altă sarcină decât siguranța individului, ea datorește libertatea tuturor și nu datorește nimic altceva decât numai libertatea. *Orice sistem care se prelinde a da mai mult decât libertatea, atacă libertatea. Orice măsură ce depășește apărarea drepturilor individuale, nu cunoaște dreptul individual. Orice ambițiune ce întrece justiția, violează justiția.* Individul are numai de un lucru lipsă pentru viața lui materială și socială, lucrul acesta e simpla libertate personală.

Desmoulins afirmă: »libertatea nu e o căciulă de Iacobin, ea este rezonul, dreptatea, norocul«. *Mirabeau* pretinde libertatea »nu atât pentru producerea bogățiilor de care avem lipsă, decât pentru mișcarea care dezvoltă facultățile noastre«. *Bastiat*, marele economist zice: »libertatea e esența însăși a progresului«. Dacă ne-ar stă mai mult spațiu la dispoziție, am putea continua cu asemenea citate până în infinit.

Libertatea e proprietatea eului meu, posesiunea forțelor și facultăților mele corporale și spirituale. Libertatea e baza și călăuză doctrinelor economice inaugurate de revoluția franceză și ulterior de școala celebră din Manchester. Revoluția franceză ridică în 1789 libertatea individuală peste toate celelalte libertăți, așa libertatea asociațiunii, libertatea instrucțiunii, libertatea cultului, libertatea gândirii și a vorbirii, libertatea profesiunilor, a comerțului, a schimbului, cu alte cuvinte, libertatea de-a gândi, de-a vorbi, de-a te ruga, de-a scrie, de-a negocia, de-a imprimă, de-a discuta, de-a învăța, de-a te asocia, de-a munci, de-a înșchimbă, de-a produce, de-a consuma, de-a câștiga, de-a posedă, de-a vinde, de-a da, de-a contracta, de-a umbla, etc. Libertățile acestea nu au altă margine, decât libertățile altora, după cum susține A. France. Numai o libertate poate limita altă libertate.

Originea libertății individuale nu zace numai în evoluția istorică. Dar și în conștiința și rezonul omului, ea e acea limită spirituală și morală care distinge omul de animal. A trebuit ca despotismul să degradeze pe om până la nivelul inferior unei vite pentruca să se trezească și să se revolteze în sinul său simțul nobil de om. Dreptul libertății personale se relevează din om însăși, el repausează pe firea noastră proprie... În politica modernă nu mai poate în filosofia științifică separa materia de forță. Politica veche separă individul de libertate, filosofia școlastică separă materia de forță. Erorile acestea sunt azi învinse, individul și libertatea sunt un singur lucru, după cum e și materia și forța un singur obiect. Individul fără libertate e mort, după cum e materia fără putere amorfă. Materia s'a perfecționat numai prin influința puterii după cum să poate și individul numai prin influința libertății să ne perfecționeze.

Perfecțiunea asta e scopul final al omului aici pe pământ. Omul și libertate sunt un singur lucru, omul e numai aspectul dinamic a libertății și libertatea aspectul static a omului.

Sfințirea bisericii luterane.

Ieri Duminecă s'a sfințit în Arad noua biserică lutherană, pe strada principală, aproape de tribunal. O vreme frumoasă a favorizat această serbare religioasă, la care încă de Sâmbătă a sosit episcopul lutheran Sárkány (Baia-mare). Lume foarte multă a azistat. Din partea bisericii gr. or. a fost P. S. Sa Episcopul I. I. Pap, însoțit de archimandritul A. Hamsea, protosincelul R. R. Ciorogariu, protopopul V. Beleş și dr. N. Oncu, președintele comitetului bisericesc gr. or. român, iar canonicul G. Telescu a reprezentat biserica gr. cat. română. A făcut senzație lipsa minorităților și a fișpanului, un semn de intoleranță religioasă condamnabilă. Sfințirea bisericii a făcut-o Episcopul Sárkány, iar predica festivă a rostit-o protopopul din Ciaba. Credincioșii s'au cuminecat toți.

La banchet fostul secretar de stat Zs-linszky a toastat pentru M. Sa. Episcopul nostru a fost cald serbătorit pentru onorurile ce a dat acestei serbări și a ținut vorbire pentru comunitatea bisericii luterane și presidentul ei primarul Institoris.

Știri dela Expoziție.

Serbările de Marți.

Corul seliștenilor. Urcat acest cor pe scenă, cu frumoasele seliștence în pitorescul lor costum toată lumea s'a grămădit în fața scenei, ca să le vadă de aproape. Corul a fost fotografiat de mai multe ori.

Dar acest cor mixt, compus din 80 persoane și dirijat de dl învățător Iuliu Crișan, n'a însuflețit publicul numai cu frumusețea sexului gingaș, ci și cu frumusețea în executarea cântărilor.

»Fântână cu trei izvoare«, frumoasa compoziție a d-lui G. Dima, a fost sgomotos aplaudată, iar »Dorul meu« și »Neică Neiculiță« de dl Mureșeanu au fost bizate.

După cum Duminecă corul din Reșița al d-lui Velcean deschisese potopul de însuflețire, așa eri seliștenii și în special seliștencele au provocat un entuziasm, care n'a rămas mai pe jos, decât cel dela primul concert.

Li-s'au făcut seliștencelor nesfârșite ovații.

Corul din Ocna-Sibiului. Corul bărbătesc de 40 persoane din Ocna-Sibiului, condus de dl Miron Bibu învățător, a executat cu exactitate: »Știi, mândro, când ne iubeam« și »Toarce lelea«, ambele de dl profesor de cânt dela seminarul din Sibiu T. Popovici.

A plăcut mult în deosebi bucata a doua, care a fost frenetic aplaudată.

Corul din Orăștie. Corul de 50 persoane al Reuniunii de cântări din Orăștie a fost mult aplaudat. Costumele naționale femeiești înveșeau ochiul, iar executarea cântărilor a impresionat mult.

»Bălcescu murind« de Mezzetti și Dima a fost ascultat cu multă atenție, iar »Mândruțo de demult« de Dima a trebuit să fie bisată.

Corul împreună cu dirigentul său, domnul I. Branga, învățător, a fost obiectul unor sincere ovațiuni.

Corul Brașovechenilor. Corul mixt din Brașovul-vechiu, condus de dl Voicu a cântat două cântece de dl T. Popovici, fiind aplaudat mult.

Acest cor, se vede, nu a fost anunțat la timp, fiindcă n'a figurat în program.

INSTRUMENTE NECESARE LA ORI-CE ECONOMIE.

o o o o ,,Ciururi-Kalmár“ adevărate și mașini pentru curățirea sămânțelor de trifoi. o o o

Cele mai renumite în toată țara și cele mai ieftine și de construcția cea mai bună.

Fabricăm din materia de prima calitate din patrie în diferite mărimi, în diferite construcții, corespunzătoare tuturor cerințelor economice, mașini pentru curățirea grânelor, ciururi de pleavă, mănate cu mâna ori cu motor. Rugăm să cereți catalog gratuit despre noutățile noastre de un an. La ori ce cerință răspundem prompt și fără nici o plată.

FABRICA DE MAȘINI DE GRÂNE alui KALMÁR ZS. ȘI SOTUL HÓDMEZŐ-VASARHELY.

Apariția lui pe scenă a fost primită cu plăcere din partea publicului.

Corul Moșilor. Corul mixt de 100 persoane, al moșilor a fost primit cu o nespasă însuflețire din partea imenzului public.

Costumul drăgălaș al fiicelor din țara lui Horia și lancu făceau un prea frumos tablou.

Corul, condus de dl inv. Oct. Simption, s'a prezentat foarte bine și a cucerit aplauze sgomotoase cu compoziția lui Murășanu «Trecui valea».

Bucata de forță a acestui cor și una din bucățile principale ale întregului concert a fost însă «Moșul la drum», de dl Vidu.

A fost ascultată cântarea moșilor cu adâncă emoție, cuvintele au stors lacrimi.

Munții noștri aur poartă,
Noi cerșim din poatră'n poartă.

Ardelenii la Constanța.

Constanța, 31 August v. Cu două trenuri oficiale au sosit la ora 10 dimineața societățile corale din țară, Ardeal și Bănat, în total 2400 persoane. Muzica militară intonând imnul național, i-a întâmpinat cu mii de cetățeni în frunte cu primarul Bănescu, care a salutat printr'o călduroasă cuvântare pe oaspeți. Răspund mulțumind: Dr. N. Comșa președintele corului din Sibiu și preotul Avram Corcia, președintele corului din Coștei.

Cortegiul cu muzica militară în frunte pornește spre piața Independenței. La statua lui Ovidiu din nou primarul Bănescu a ținut o frumoasă cuvântare, acoperită de nesfârșitele urale ale celor peste 6000 de asistenți.

A răspuns Dr. Dobrin, președintele corului din Lugoj, printr'o cuvântare aleasă, mișcând până la lacrimi pe cei prezenți.

Dl Mirza, directorul ziarului «Tribuna Dobrogei» a cetit o frumoasă doină, scrisă cu această ocazie. Apoi toate corurile, întrunite sub conducerea maestrului Kiriak, au intonat imnul regal care a fost cu sfințenie ascultat.

În urmă corurile din Cernăuți, Săliște, Lugoj și «Carmen» au cântat frumoase bucăți, care au fost aplaudate frenetic.

De aci cortegiul a pornit la gară de unde cu trenul au plecat la băile Mamaia vizitând plaja.

La orele 12 o masă a fost oferită de primărie.

Masa a fost special aranjată de ofițerii batalionului 5 vânători, sub conducerea maiorului Sănătescu, servind soldați. S'a dat friptură, brânză, struguri și vin.

Sosind la masă generalul Anghelescu, comandantul diviziei 9 și colonelul Obedenaru, au fost întâmpinați cu nesfârșite urale și strigăte de: trăiască!

În timpul mesei dl Bănescu primarul orșaului închină paharul în sănătatea suveranului. Cei prezenți aclamează. Muzica cântă imnul regal.

Vorbește apoi cunoscutul naționalist românul Petru Vulcan des aplaudat și întrerupt de urale și aprobări.

Seria toastelor o încheie dr. Dobrin, care a mulțumit pentru frumoasa primire.

Apoi s'au format corurile cari au cântat în parte.

Masa s'a terminat cu o mare horă a unirei jucată pe câmpia de lângă plantațiuni. Entuziasmul a fost la culme. S'a format un nou cortegi cu muzica în frunte, străbătând orașul până la port, unde imbarcându-se pe vaporul «România» sub comanda căpitanului Eugen Tăuț, au făcut o frumoasă excursiune în largul mării.

La orele 7 oaspeții s'au urcat în trenurile speciale aflate în port.

Înainte de plecare corurile reunite au intonat diverse cântece naționale sub conducerea dnlui Kiriak.

Apoi profesorul Paulian din Turnu-Severin a ținut o însuflețită cuvântare mulțumind în numele tuturor coriștilor maestrului Kirik, organizatorul acestei reuniuni a corurilor și excursiunii. La plecarea trenurilor urale lungi au izbucnit din pepturile fraților din Banat, Ardeal și Dobrogea.

Ultime știri.

Trepov a murit. Petersburg, 16 Septembrie. Generalul guvernator Trepov a încetat ieri seara din viață. Se crede că a fost otrăvit. În cercurile revoluționare e mare bucuria. Trepov era cel mai crud prigonitor al noului curent.

CONGREGAȚIA

comitatului **S o l n o c - D o b â c a.**

(Urmare și fine.)

În zadar s'a sforțat și s'a rugat bietul om să nu-i ducă executorul vaca, căci nu-i dator cu suma poftită de ei, și că numai cu vaca aceea își mai îndulcește și hrănește copiii. Rugările sale au fost zadarnice, căci cruzii tirani i-au dus vaca fără nici o milă.

Eu așa știu On. congregație, că conform ordin. ministrului de agricultură taxa de taur maximală pentru o vacă numai 3 coroane poate fi. În cazul prezent nici legea de execuție — care e de altcum destul de defectuoasă — nu se respectează.

Combate modul cum se tratează cu poporul din partea domniștilor de pe la cancelăriile administrației. În prezența mea — zise — s'a întâmplat, că trecând ocazional prin Ileanda-mare, un bătrân de vre-o 70 ani m'a oprit jeluindu-se că are un năcaz de solgăbirău ș. a. Copilul său în etate de 16—17 ani trecând prin Ileanda, pentru că l-a ajuns lipsa pe cale și pentru că s'a udat la o parte lângă un șanț, a fost pedepsit momentan de pretorele Szentpéteri cu 10 cor. La câțva timp a efeptuit execuția, dar nu contra copilului ci în contra tatălui său prin ce i-a mai cauzat 12 coroane speze de execuție. Am mers cu el să mă conving în cancelaria solgăbirăului. Dar ce să vezi acolo? Un scriitorăș s'a răstit cătră bietul bătrân cu vorbele: «Mințești porcule» și în prezența mea a voit să-l scoată afară. Iar când iam spus cetania convenită scriitorului amintit și i-am zis că nu se cuvine să atace cu vorbe așa proaste pe un bătrân respectabil, a deschis ușa unei altei odăi cinstitul ăsta de protopretor Veres — care stă încremenit aci vis-avis cu mine și înghite toate câte i-le spun fără a-și căscă gura la ceva — și mi-a zis că în cancelaria lui el e domn. Ce să faci, neavând cu cine stă de vorbă am ieșit și eu cu bietul bătrân ca să ne căutăm dreptul într'alt loc.

Roagă și așteaptă dela comitele suprem contele Bela Vas care a prezidiat congregația, ca să pună odată capăt abuzurilor să ordoneze pretutindenea investigație și nemernicii să fie pedepsiți fără cruțare.

— Nu cugetați dle comite suprem și Onor. congregație, cum-că prin protecție, cruțare și dojană în scris îi puteți abate dela comiterea și mai departe a fărădelegilor! Să vă stee înaintea ochilor exemplul viu al fostului protopretor — fostului șef și antecesor a lui Veres — din Ileanda-mare Berzenczey Miklos favoritul și protejatul fostului cândva comite baron Bánffy.

Toate păcatele câte le-a făcut, în loc să i-le pedeapsească la timp, au fost astupate și ascunse. Știți destul de bine ce i-a fost sfârșitul. A fost judecat la temniță ordinară 2 ani de zile, și în temniță i-s'a și sfârșit viața.

Arată mai departe în ce stă principiul egalității individuale și accentuază îndeosebi, că în chestiunile economice, culturale și administrative este eschisă ori și ce deosebire de partid.

Vorbirea dlui dr. T. Mihali a aflat aprobări vii din partea tuturor. Deputatul cercului Dej coșuthistul Betegh în câteva cuvinte a știut să aprecieze foarte mult cele rostite de dr. Mihali referitor la administrație, arătând și Dsa cum trebuie să-și susțină deregătorii autoritatea față de popor.

S'a aflat însă un mameluc avocatul Farkas alias Lupul — durere crescut cu prescură românească,

dar acum nime nu-l mai știe de ce lege să ține s'au cărui partid politic mai aparține, — care a sărit în apărarea deregătorilor dela administrație și a cutezat nefericitul de el să reflecteze vorbirii dlui Mihali. Esenția vorbirii sale a stat într'aceea că solgăbirăii nu sunt destul de stricț față de bietul popor. A negrit în fel și formă poporul din cercul Ileanda-Mare și a făcut câte-va complimente puștilor și baionetelor jandarmilor. Sermanul de el cugetă că prin negrirea popo-ului nostru își va mai câștiga ceva merite patriotice, dar amar s'a înșălat căci astăzi toată lumea știe cât de brav și ce element iubitor de ordine este poporul nostru. Este lucru știut însă că Farkas dela căderea sa rușinoasă cu ocaziunea alegerilor ultime, — căci vezi Doamne și el a pășit de deputat în cercul Ileanda-mare cu program independist ca contra-candidat presidentului partidului naționalităților dr. T. Mihali — de atunci numai face altceva decât înjură bietul popor și preoțimea. Și din motivul acesta este isolat total din partea românilor din Dej. Aproape 20 de ani de când e avocat în Dej și nici când nu și-a ridicat glasul nici la oraș nici în congregație întru apărarea intereselor românilor, ba nici atunci când direct a fost invitat să o facă. Câte coloane a-și putea înșira despre mișeliile ce a încercat să le comită cu ocaziunea alegerii de deputat din Ileanda comandându-și de prin Dej și Ocna Dejului bătauși, cari să împrăștie alegătorii și să facă imposibilă alegerea deputatului naționalist — dar îl țin de nevrednic și-mi este scârbă să mă ocup mai mult cu persoana lui.

Trecându-se la alt punct din program dl adv. dr. C. Barbul prin o vorbire motivată protestează contra înmulțirii numărului solgăbirăilor, cari de altcum sunt numai pentru nefericirea poporului.

Referitor la proiectul pentru restrângerea dreptului a o țineă armă au luat cuvântul deputații dr. T. Mihali și dr. A. Vaida argumentând cât este de defectuoasă legea de vânat.

Nu înțeleg de ce nu-i permis țăranilor să-și țină armă. Domnii vînători de pe la orașe nu pot sta meru la pândă pe hotar pentruca să aperse sămănăturile țăranilor contra sălbătăciilor. Resping proiectul.

Referitor la recercarea comitatului Timiș în chestia agitațiilor naționale române, în care este rugat guvernul să schimbe legea criminală și să declare că adunările politice ale naționalităților să fie considerate de revoluție și așa să fie pedepsite, — prima dată a luat cuvântul dr. T. Mihali.

Crede de un ce imposibil, că congregația să poată aproba un atare rescript ca și al comitatului Timiș. Nici în Timiș nici în comitatul nostru — continuă oratorul — nu au fost nici gând agitații așa cum d-voastră le înțelegeți, vă întreb cine, cum și când a agitat? — Eu în toate vorbirile mele de program și dările mele de seamă am spus poporului că a sosit timpul când pe cale legală și constituțională să pot recăștiga drepturile individuale și naționale.

Imi este martor pretorele prezent, cu care deși sunt în relații încordate, dar am curajul să-l întreb aci în prezența d-voastre, că oare nu dinsul a fost totdeauna acela care după vorbirile mele, ținute la alegători m'a felicitat și s'a exprimat mulțumită pentru tonul calm care am ținut, — și obiectivitatea ce am observat-o în decursul vorbirilor?

Atunci însă când imi ridic vocea în mijlocul d-voastre sau în dietă, consider de o sfântă datorință națională și patriotică, că să vă desvălesc toate nelegiuirile și persecutările comise din partea organelor administrative rugându-vă să faceți pașii necesari pentru lecuirea acestor rele. Prea cred, că procedura mea este loială și patriotică și să știți căci tot așa voi purcede și pe viitor. Mi-am propus firm, că părăsindu-mi liniștea mea privată și aruncându-mă în luptele politice voi lupta până la ultima picătură de sânge pentru drepturile poporului meu și a claselor neîndreptățite. Cer și pretind ca administrația să respecte drepturile autonome a tuturor locuitorilor din această țară fără deosebire de limbă și lege. Aceasta o pretinde binele popoarelor și al patriei comune.

HACK ENDRE architect cu dipolmă
și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4.

Din cele ce se întâmplă în acest comitat și în toate părțile țării locuite de naționalități ușor vă puteți convinge, că nu noi ci domnii dela administrație sunt agitatorii, deci în contra acestora aveți să procedați și nu în contra noastră. Dacă veți cerceta și judeca obiectiv, veți afla ușor, că neîndestulirea și desperarea poporului o cauzează domnii dela administrație, cari sub pretext că apără idea de stat, voiesc a-și acoperi toate nelegiuirile în detrimentul poporului, informându-l vă fals despre adevărata stare a lucrului. Resping cu indignare propunerea comisiei permanente.

Tot în acest sens, cu mult efect și mare însuflețire vorbește și dl adv. dr. I. Chercheș declarând, că e o adevărată nefericire, ca pe baza informațiilor false să se facă și aprobeze un asemenea rescript pentru delăturarea agitațiilor cari în faptă nu există.

Dl deputat Dr. A. Vaida-Voevod observând, că majoritatea pe lângă toate motivele sdobitoare înșirate de dr. T. Mihali, va primi propunerea își începe vorbirea zicând, că el nu împărtășește vederile dlui Mihali și Chercheș și în ton ironic le zice:

Nu ne stă în interesul nostru, ca dvoastră să nu vă blamați. Pofțiți domnilor și în secolul luminărilor faceți legi esepționale și chiar statariu, căci noi ne vom continua lupta noastră dreaptă și legală și să știți că nu este putere pământescă să ne poată oprî din calea dezvoltării. Dar țineți minte că fără concursul nostru toate încercările pentru eluptarea independenței D-voastră sunt zadarnice. Trecutul apropiat este dovadă vie despre aceasta. Intre noi nu sunt ștrebleri. Partidul nostru este puternic prin tăria și caracterul membrilor partidului, iar oameni trădători avem foarte puțini și pe aceștia bucuros vi-i dăm D-voastră (alusie la Farkas). Noi ne scăpăm de ei iar D-voastră vă bucurați că intrați în șirurile D-voastră (Strigăte de comitele suprem și alții: Nu ne trebuie, nu ne trebuie!) În decursul luptei naționale a D-voastră v'ați putut convinge că din șirurile noastre guvernul ilegal nu și-a găsit oameni, a găsit însă unii patrioți buni prieteni ai D-voastră, de cari noi bucuros abzicem. Nu vedeți că viața pe zi ce merge și întru cât se află și între naționalități, aceasta este numai o urmare a infecțiunii D-voastre.

Sustine, că a agita pentru idei politice nobile, cari conțin adevăr e permis în toate statele civilizate dovedind cu exemple din istorie, că toate ideile mari și salvatoare pentru omenime numai prin agitatori sau putut realiza. Sunt zadarnice toate încercările D-voastre de a voi, ca prin schimbarea legii criminale să împedeți realizarea ideilor de libertate, frățietate și egalitate, căci în butul tuturor încercărilor guvernării șoviniste, și

în aceasta patrie va răsări odată soarele libertății și la razele acestui soare binefăcător de sine vor cădea și se vor nimici toate dispozițiile arbitrar ale opresorilor.

La toate aceste vorbiri frumoase, dintre membrii unguri ai congregației numai pantofarul Basa și-a luat îndrăzneala să răspundă zicând, că toți aceia cari cutează să critizeze faptele marelui guvern actual, ar trebui spânzurați. De sine se înțelege că la afirmarea lui, nu l-a ținut nime demn, ca să-i reflecteze.

Ne fiind alte puncte de dezbatere mai interesante, oratorii nostri s'au depărtat din sala comitatensă cu convingerea că și-au îndeplinit datoria față de neam și lege.

D'ale învățătorilor.

Călăuzul învățătorului, curs practic-teoretic de metodică de Ioan Crișanu. Arad, Tip. George Nichin, 1906.

— Dare de samă. —

(Urmare și fine.)

În genere am aflat, că temele tractate din singuratecele studii pot servi ca bază sau îndreptar la toate materiile similare ale aceleiași discipline ce sunt a se desvoltă resp. prelucra în decursul anului; iar de aci urmează, foarte natural, că nu toată materia din planul de inv., e tractată în lecțiuni de model, care procedură a manualului său, autorul și-o motivează astfel: »Lucrul învederat e, că acest călăuz, în cadrul său, n'are pretenția a precurge în detalii și sistematic materialul complet din obiecte respective, din planul de învățământ prescriș. Pe lângă că o astfel de muncă nu ar fi tocmai neapărat de lipsă, mai e aproape și o imposibilitate. Și e foarte natural, căci altminterea ni s'ar impune să scriem volume și nu o simplă broșură ca aceasta... Ochiul agil, dibace și prevăzător, din puțin ca din mult își știe trage consecințele.

Materialul e ales, tractat în sensul noului plan de inv., congresual.

Partea practică, în lecțiuni de model din obiectul religiei cuprinde temele:

Mama și fetița. Mărioara. Rugăciune de dimineața. Facerea lumii. Păcatul strămoșesc. Chemarea lui Avram. Isus Navi. Nașterea lui Isus Cristos. Samarineanul îndurător. Vameșul și Fariseul. Decalogul. Sava Brancovicu. Înceștinarea poporului român.

Din limba maternă:

Odaia școlii. Familia. Tractarea sonului »i«. Tractarea sunetelor »a« și »c«. Pățania unui șco-

lar. Vestitorii primăverii. Subiectul și predicatul. Substantivul. Numărulul.

Din aritmetică:

Numărul »3«. Numărul »4«. Numerii dela »10—100«. Tabela de înmulțire a-lui »4«.

Din geografie:

Comuna după ocupațiune, naționalitate etc. Șesul cel mare al Ungariei Regatul României. Oceanele.

Din istorie:

Ocuparea Daciei prin Traian cu vre-o 12 divizări. Regele Matei Hunéade Corvinul. Mihai Vi-teazul. Revoluția franceză și Napoleon Bonaparte.

Din istoria naturală:

Calul. Albina. Mărul și para. Grâul. Peatra de var. Argintul.

Din fizică:

Despre corpuri. Căderea corpurilor. Cumpenele. Cântarul. Fulgerul, tunetul și trăznetul.

În total 40—45 de prelegeri practice.

În aceste lecțiuni model, treptele formale ni-se arată în toată extenziunea lor din punct de vedere al praxei!

I. Prin analiză se scoate la iveală în sufletul copiilor ideile aperceptive, ca o preparație pentru cuprinderea materialului nou.

II. Sinteza consistă în predarea materiei noi pentru care s'a făcut mai nainte analiza.

III. Asocierea, ce are de problemă să conducă elevul și conducându-l să-l facă a abstrage din materialul concret al sintezei aceea ce este comun, necesar și esențial.

IV. Sistemizarea pe care treaptă se impune, că lucrarea săvârșită pe treptele anterioare să o complectăm separând elementele abstracte de cele concrete, prin ce ne înălțăm cu spiritul nostru la noțiune sau generalitate.

V. Treapta aplicării cere ca abstracțiunile dobândite, puse în sistemă în sufletul elevilor să le știe aplica la noue referințe din viața practică.

Ținta pusă în fruntea lecțiunilor și carea premerge acestor trepte e foarte la loc, căci prin ea se dă gândirii elevilor direcțiunea în carea ei au să se miște până durează cuprinderea materiei noi.

Prelegerile-model prelucrate pe baza descrierilor cinci trepte, în genere sunt bine tractate și bine împărțite.

Stilul peste toate la nivelul literar.

Am dat în manual și de câteva cuvinte denaturate sau schimonosite, dar aceasta fiind numai niște »lapsus...» (în alte locuri sunt corect aplicate) — erorile de tipar și aceste puține, nu detrag nimic din valoarea cărții.

Din totul reiese, că dl Crișanu cu drept cu-

Escursiunea

Reuniunii învățătorilor bănățeni.

De Iuliu Vuia.

(Urmare.)

Ajunși la episcopie, am intrat în monumentală mănăstire de Argeș unde s'a oficiat un mic te deum, după care arhierul Gebescu a ținut o frumoasă predică, iar protopresbiterul dr. Putici a răspuns în termeni elogioși admirând acest monumental lăcaș, care-ți răpește vederea prin bogăția aurului și prin minunatele arabescuri ce sunt atât de bogat esecutate. Interiorul de jos până sus e numai auritură și minunate arabescuri. Altarul e numai aur solid, iar icoanele sunt esecutate pe table de aramă.

Cele 5 turnuri, între cari cele două dinainte curbe, luceau într-o splendoare de nedescris, atâta bogăție de aur e deșus pe ele.

În biserică la intrare în stânga e deșus într'un dulap splendid aurit, cu pereți de sticlă sf. evanghelie pictată cu atâta gust de Majestatea Sa regina, în restimp de 10 ani. În dreapta e mormântul lui Neagoe Basarab și a soției sale Despina, în stânga a lui Radu dela Afumați (ginerele lui Neagoe) și a soției sale Ruxanda.

Lângă altar în stânga se află un sicriu de argint în care sunt depuse capul și mâna sf. Nifon, fostul mitropolit al Țirgoviștei (1483), apoi capul martirilor: Sergie, Vach și Tațiana.

Dupăce am vizitat muzeul episcopiei, fântâna meșterului Manole și biserica cu sfânta, ne-am

reîntors la gară, de unde la ora 6.30 am plecat sub cele mai plăcute impresiuni la București.

La Constanța. Duminecă în 6 August la 7 și 39 m. am plecat însoțiți de mai mulți frați Bucureșteni spre Constanța.

Gara Mogoșoaia. La gara Mogoșoaia frații din Băneasa în frunte cu învățătorul G. Timuș ne-a salutată cu deosebită dragoste, predând preșidentului dr. Putici un buchet admirabil cu o pantlică lată treicoloră cu inscripția: »Amintire din partea locuitorilor și a învățătorilor G. Timuș. August 1906 Baneasa Ilfov.« Preșidentul dr. Putici a răspuns mișcat de atâta atenție.

Sărulești. Proprietarul Brăiloi a avut frățesca dragoste a oferi bănățenilor 2 corfe lungi, pline cu ouă ferte, brânză, pâne, carne, cucuruz fierț ș. a., cari au fost gustate cu deosebită poftă.

Cernavoda. Când trenul a apucat cu viteză obicinuită pe marele pod Carol dela Cernavoda, eram cuprinși de un sentiment deosebit...

Este o operă monumentală această măreață creațiune a domniei marelui Carol.

Este impunător dorobanțul turnat la capătul podului, unde se află inscripția »Podul Carol I«.

La Cernavoda ne-a salutată Ioan P. Cincoca, primarul, căruia i-a răspuns dr. Putici.

Gara Mircea-Vodă. Învățătorul Vasile Popescu din Cilibicioi, ne-a salutată în fruntea băieților și a elevilor de școală, cari purtau flamure tricolore.

Gara Megidie. Ne-a primit cu muzică și fla-

muri primarul Costică Golea (transilvănean) și consiliul comunal.

Gara Murtaflar. Primarul Cezar Arghilop ne-a primit cu muzică. Un cor de fete tătăroaice cântau cu însuflețire »Deșteaptă-te Române«; iar muzica intonă imnul regal. La salutul dlui primar a răspuns preșidentul.

Constanța. La gară am fost întâmpinați de energicul și simpaticul român, dl primar Ioan Bănescu, de colonia Macedo-română cu steagul societății »Ajutorul«, corpul didactic și peste 6—7 mii de persoane.

Dl Bănescu prin un entuziast discurs, ne urează bunavenerie în cetatea lui Ovidiu, la care a răspuns mișcat dr. Putici, asigurând pe Constanțeni că vom nizu și în viitor a ne face demni de deosebită atenție ce ni-se dă.

A vorbit apoi dl Nae Dumitrescu și constată că bucurie că Constanțenii primesc în mod demn floarea Românilor din Banat.

În numele Aromânilor ia cuvântul dl P. Vulcan, care rostește entuziastul discurs:

»Frați Români! Cu dragoste românească, a-ți făcut să se scoboare la mare munții, cari ne-au legănat visele copilăriei și a-ți hotărât să sufle la noi un vânt răcoritor și dătător de viață din preajma Sarmiseghetuzei, Albei-Iuliei și Turdei.

Și noi, fiii Macedoniei coborând până la Mare Pindul și făcând să bată vânt de îmbărbătare dela eroicii nostri frați, ne unim glasurile cu ale fraților din regat și vă zicem: »Bine-ați venit în casa și cuprinsul vostru«, căci tot ce vedeți pe aici până unde marea se imbie în dragoste eternă cu pământul, este loc românesc, moșia noastră, scumpa moștenire rămasă nouă dela Voevodul

vânt a desvoltat o muncă serioasă și conștiințioasă, pentru ce și merită conziderația colegilor săi...

Prin urmare opul de față, asupra căruia m'am decis a face această dare de seamă e un studiu auxiliar foarte bun pentru învățator, căci i-se dau înviațiuni detaliate în ambele direcțiuni necesare atât în ce privește teoria cât și praxa notând aci că învățătorimea un astfel de manual — conducător nici nu are.

Bun serviciu face aceasta carte și domnilor preoți — cateheți la propunerea religiei mai amintind aci, că izvoarele utilizate de autor la compunerea opului său sunt celea mai bune!

Merită deci, ca aceasta carte să formeze proprietatea fiecărui învățator pătruns de chemarea sa, pentru că dintr'însa multe și mult va câștiga.

L. Borzan.

Darea de seamă a deputatului dr. Maniu.

În vorbirea pe care a rostit-o la Vințul de jos. Deputatul Maniu a mulțumit alegătorilor săi pentru încrederea cu care l-au distins, și exprimându-și admirația în fața abnegațiunii alegătorilor cu care între multele șicane a-le obiceiurilor au știut duce la izbândă cauza românească specială că poporul român din Transilvania și «Ungaria ajuns la conștiință națională nu va lăsa în viitor nici când și nici unde ca steagul său pe care e scrisă libertatea popoarelor se cadă pângărit în tină.

Dând seamă de cele petrecute în dietă arată duplicitatea partidelor majorității atunci când e vorba să execute ceea ce a promis alegătorilor înainte de algere și descrie cu culori în greutatea cu care au să războiască cei 25 naționaliști în fața alor 20 inși din alte partide. Înșiră propunerile făcute de clubul naționalităților în parlament și desfășură motivele finite observate care deja până acum are rezultatul cător-va hotărâri salutare pentru popor.

Abstrăgând dela aceasta accentuiază rezultatul mare, că cauza românească prin activitatea parlamentară a ajuns a fi cunoscută și apreciată chiar și în străinătate abstrăgând dela împrejurararea, că prin ce s'a trezit interesul, publicul românesc față de chestiunile politice și au fost silite cercurile politice ungurești se țină seamă de forța politică a poporului român.

Vorbind despre problemele viitorului declară că reprezentanții poporului român nici când nu vor putea desconsidera dorul și aspirațiunea

justă a poporului român de a fi înzestrat cu atribuțiile vieții naționale și a libertății naționale cari numai prin drepturi naționale pot ajunge așa precum programul național le pretinde. Cât pentru procsimul viitor din dietă, aceasta care în urma compoziției sale nu poate să lucre durabil are să voteze budgetul și apoi să facă legea votului universal. Dreptacea clubul naționalist va lua parte viuă la dezbateră budgetului, dar nu va împedea cu mijloace artificiale votarea lui ca să poată dieta purcede la dezbateră votului universal. De sine înțeles că dacă guvernul va prezenta un proiect nedrept pentru naționalități și necorespunzător cerințelor moderne clubul se va împotrivi până la extrem în scopul împedecării votării unui astfel de proiect. Semnalează ca chestiunea începută rezolvirea congruei preoțești și executarea legii de naționalități.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 17 Septembrie 1906.

— **Telegramă Papei.** Zilele acestea s'au ținut adunări mari catolice în Holstein și Belesvar (Boemia). Au luat parte și mulți slovaci din Ungaria. S'a expedit Papei următoarea telegramă:

»Cei treizeci mii credincioși de față roagă pe Sfântul Scaun ca revărsând harul bunătății Sale asupra catolicilor din Ungaria să împedice ca guvernul maghiar și episcopii maghiari să prigonească pe preoții slovaci catolici».

Inregistrând telegrama asta, zierele maghiare se cătrănesc rău. Spun că telegrama e dată în favorul preoților Juriga și Jedlicica și n'au alt scop de cât să facă neplăceri guvernului unguresc și episcopilor maghiari »patrioți«.

»Budapesti Hirap« (15 Sept.) scrie:

»Asta e o așa intervertire și calomnie, că exhaurează până și cea mai mare răbdare».

Și cu toate acestea nu-i de mult de când acelaș ziar scria însuflețit despre prietenia ceho-maghiară. S'a sfârșit deja?

»Filiala« din Agnita a institutului »Cordiana« și-a deschis activitatea cu ziua de 11/14 Sept. crt. Localul: ulița mare 81.

— **Adunare constituantă.** Ni-se scrie:

— În 11 n. a. c. sub prezidiul dlui George Pop de Băsești și-a ținut aeunarea constituantă institutul de credit și economii »Aurora« din Baia-Mare înființată cu capital social de 100.000 cor. Sau ales de membrii în direcțiune dnii George Pop de Băsești, Alexandru Pop de Capolnoc-Mănăștur, jude la tabla reg. în retragere din Iiba,

dr. Vasile Lucaciu, paroh în Șișești, Constantin Lucaciu, paroh în Iojib, dr. Teofil Dragoș, dr. Victor Pop advocați din Baia-Mare, Gavril Barbul, mare proprietar din Mociră și Niculae Lupan par. din Chiuzbaia, Atanasie Demian, proprietar din legreie, ear în comitetul de supraveghiere: dnii Ion Chetie, dir. gim. din Năsăud, Romul Marchiș, par. Tămaia, Augustin Dragoș, proprietar din Hideaga, Dimitrie Cionte, paroh în Dumbrăviță și Ananie Cherecheș, proprietar și contabil din Chiuzbaia.

Noul institut cu 1 Ianuarie 1907 își va începe activitatea.

— **Dăruire.** Comisarul general al expoziției din București dl dr. Istrati a binevoit a primi spre expunere în secțiunea istorică, pavilionul retrospectiv, tabloul pictat după natură în colorii de oleu de dl profesor Ion Bușijia din Beiuș. Acest tablou reprezintă Casa natală din Vidra (munții apuseni) a eroului Avram Iancu.

»Tabloul a fost prezentat dlui dr. Istrati de dl dr. Enea Nicola și donat din partea autorului pentru Muzeul național ce se va înființa în București.

— **Fatalitatea!** Privitor la crima din Șiria, căreia i-a căzut jertfă tinerul adjunct notarial Petru Miloș, ni-se mai relatează următoarele:

Ucigașul nu e Ovrei, ci Ungur. În seara crimei el întâlnise departe în câmp pe Gavra Miloș, care venea spre casă cu căruța. L'a rugat să-l ia în căruță, că altfel ajunge prea târziu acasă. Gavra Miloș l'a luat și astfel a contribuit să sosească acasă ca apoi să ucidă pe fiul său.

— **Frații Grödel,** faimoșii exploatare de păduri, iar sunt la ordinea zilei în presa din Budapesta. »Budapesti Napló«, »A nap« și alte ziare publică nu frase, ci înșiră fapte și fac insinuări nu se poate mi grave, pe cari dacă acești exploatare ajunși baroni, nu le desmințesc ori prin proces nu vor reuși să primească satisfacție, rămâne asupra lor odiul de-a fi nu numai cei mai păcătoși exploatare de păduri, dar și niște panamiști, șantagiști, escrochi, înșelători, — căci toate aceste epitetes li se aplică de susnumitele ziare.

»Budapesti Napló« dela 15 Sept, arată că frații Grödel înșală fiscal: nici în Budapesta nici în Treiscaune nu plătesc dare. Când s'a adus chestia în congregația din Treiscaune, s'a decis îndată să se ceară relațiuni oficioase din Budapesta, căci milionarii aceștia s'au eschivat dela plățirea dării în Treiscaune provocându-se că nu plătesc nici în Budapesta, deoarece ce n'ar fi având venituri! Nici până azi însă n'au sosit actele cerute.

Când a fost însă vorba să-și câștige folos,

Mircea-cel-bătrân și alipită la sinul țării mume prin vitejia oștilor române conduse la izbândă de marele lor căpitan, M. Sa regele Carol I.

»Întâlnirea noastră aici să fie un semn povestitor pentru ceice vor să ne dizolve, că neamul românesc e mare, puternic și de nobleță veche, a cărui misiune este să reprezinte pe creator pe pământ după cum bine a spus-o bardul nostru național dela Mircești.

»Și să ia bine samă vrăjmașii noștri, că în noi toți trăiește:

»Infricoștul vifor

»Al vremilor răzbunătoare».

»Orice bucurie, orice durere ni comună, e simțită d'opotrivă de noi».

»Și de aceea:

Să nu dea Dumnezeu cel sfânt

Să vrem noi sânge, nu gând sfânt

Atunci când n'om mai putea răbdă

Când sila ne va răscula

Hristos să fie, n'or scăpa nici în mormânt».

Corul mixt al fraților din Constanța intonă cu o precizie admirată imnul »Deșteaptă-te Române«. Era solemn și mișcător momentul când au intonat »Români din patru unghiuri».

Eșind din gară, cortegiul impunător cu muzica reg. 31 în frunte a parcurs strada Carol și piața independenței, unde la statua lui Ovidiu revizorul Ioan Costacea a urat luminătorilor neamului bunavenire din partea corpului didactic. Percurgând apoi bulevardul Elisabeta, am vizitat în-

tracere Cazinul și ne-am oprit la catedrală unde corul din loc ne-a delectat cu vre-o câte-va cântări bisericești.

De-aici ne-am dus la restaurantul Costache unde am luat masa oferită de orașul Constanța. La 4 am plecat cu tren special, pus la dispoziția noastră de primarul Banescu, la plaja Mamaia, care e la distanță de 6 km. de Constanța. Orașul a fost înzestrat cu aceasta frumoasă plajă pentru băi care intrunește toate condițiunile climatice și igienice a unei băi de mare, numai grație stăruințelor inteligentului și energicului primar Ioan Banescu.

Aici am luat cu toți baie de mare. Era un ce fermecător se vezi cum undele aci mai mici aci mai mari treceau peste capetele noastre.

Banchetul. Reîntorși dela Mamaia am luat la 9 ore ospățul oferit de primărie, care a fost peste așteptare. În decursul cinei ne-a delectat muzica militară și 2 cântărețe acompaniate de naiu.

Toasturile. Primul și cel mai entusiast a fost al d-lui Banescu, ridicat în sănătatea Regelui.

Dr. Putici, făcând o comparație între starea sufletească a lui Ovidiu și a noastră, închină pentru bravul primar dl Banescu.

Dl Nae Drimitrescu făcând apoteoza apostoliei naționale a învățătorului român, pe care-l numește cu drept cuvânt eroul și martirul românizmului, închină în sănătatea acestor eroi-martiri.

Protopopul Lucața mulțumește și închină pentru Constanțieni.

Protopopul Pinciu printr'un frumos discurs închină pentru cler.

Învățătorul Iuliu Vuia, închină pentru motorul spiritual al românismului din Regat, pentru învățătorii liberei României.

Era ora 10 când am plecat spre port. În frunte un conduct de torțe ne ilumina calea. Muzica intona cu însuflețire Marșul național și noi adânc mișcați de atâta dragoste de frate, călcăm cu focul unei inimi încălzite, focul ce cădea din rășinele conductului de torțe.

Încă un moment și suntem dați unui necunoscut, unei lumi noue. Marele vapor Carol, lung de 126 m. ne-a primit în sânul său, ca se facă cu noi lunga cale de 440 km. până la Constantinopol. Un urlet înfiorător și o oscilație a vaporului ne-a dat a înțelege că am plecat pe întinsul apei.

Supărat de atâtea aruncături, m'am dat în brațele lui Morfeu până în zori de zi, când am u. cat să admir răsăritul soarelui pe întinsul mării; era un ce misterios, un ce admirabil! Trântit pe un jilț admiram atât puternicia creatorului, îmi revocam cuvintele psalmistului și admiram »Bălaurul acesta pe care l'ai zidit a-l batjocori pe el«. Delfini de mărimea bouului săriau la razele soarelui. Valurile mării făceau munți și adâncimi ne-spuse de apă, iar spuma albastră apare ca niște munți cu zăpadă pe întinsul apei negre.

Bosforul. La ora 9 din zi am intrat în mândrul Bosfor, care deschide muritorului cea mai frumoasă priveliște dirf lume. (Va urma).

Intr'un proces, li-a fost ușor să dovedească, la o singură pădure în Treiscaune, că au venit de 720.000 coroane.

Ceea-ce e mai grav în desvălirile presei maghiare e afirmarea că Grödel are ca protector pe însuși ministrul de justiție Polónyi, care i-a fost avocat, iar acum compania asta cinstită are de avocat pe fiul ministrului de justiție...

Mai trebuie oare comentariu?

Frații Grödel sunt cunoscuți de altfel și în România. În munții Vilcei și Vrancei au devastat în așa chip pădurile luate prin speculă, cu preț ieftin dela bieții țărani români, încât ne aducem aminte, presa din București a dat alarma și a căutat să demascheze isprăvile ovreiești.

Noi credeam atunci că numai sub ocrotirea absolutei libertăți a tiparului li-se pot aduce acestor gheșeftari atât de grave acuzări. Când vedem însă că și presa din Budapesta, unde legile sunt mai aspre, aduc învinuiri grave, ne simțim îndemnați a reveni, mai ales că e vorba ca acești gheșeftari să pătrundă și în alte părți locuite de Români.

— **Din drum.** Călătorim cu vaporul austriac și avem norocul unei zile admirabile.

Stăm cu toții pe coperta vaporului și privim Dunărea măreață, care ici își aruncă valurile tumultuoase între stânci colosale, colo se revarsă grațioasă spălând hotarele celor două țări: ale Ungariei și Serbiei.

Ceice acuma văd întâia oară măreața priveliște sunt extaziați de puternicele impresii ce-ți lasă frumsețile naturii și atâtea amintiri istorice scumpe nouă Românilor.

Numărul nostru s'a mărit aproape la fiecare stațiune mai însemnată. La Biserica-albă ni-s'au atașat oaspeții din Hunedoara, 13 la număr, conduși de dl *Vasile Osvadă*. Aici a venit și dl *Perian* șef contabilul »Oravicianei«.

Ajungând la Baziaș eram 90 la număr.

Pe vapor am întâlnit pe dl *Partenie Cosma*, directorul »Albinei« care veniă din Neoplanta, unde a fost în afaceri și care călătorește cu noi până la Turnu-Severin.

Am luat pe vapor masa, într'o dispoziție pozitivă stării sufletești în care ne aflăm cu toții.

Cu noi se află și locotenentul de marină din România dl *M. Vasilescu* care se reîntoarce din Pola, unde a fost trimis de guvernul român. Este un tinăr foarte simpatic și cult cu care ne-am amuzat mult.

Încă înainte de plecare ne-am proclamat de vătav pe dl deputat *Stefan C. Pop* și de secretar pe redactorul »Tribunei« dl *Sever Bocu*.

Inconveniente până'aci n'am avut și așteptăm cu mare dor să călcăm pe pământul României.

Rip.

— **Bjoernson-Bjoernstjen** despre atitudinea Franței față de Rusia. Unul din colaboratorii revistei »Le courrier Européen« primește dela marele scriitor scandinav, Bjoernson-Bjoernstjen, o scrisoare, din care reproducem pasagiul următor:

»In Rusia nu se va face nimic de-a binele, atâta vreme cât ea va fi susținută de Franța. Aceasta e cea mai mare crimă făcută de societatea noastră împotriva umanității, o crimă de neiertat și absolut în contra a tot ce faceți pentru voi înși-vă ca popor și ca societate«.

— Dl *Beretvás*, membrul intern al firmei *Beretvás és Sarló* (Budapesta, váczi-u. 17) sosește de curând în orașul nostru, iată avizul cumpărătorilor săi să-și prezente specialitățile de modă domnească engleză și franceză și albiturile sale, precum și colecția de bluze engleze de dame, când iar va face vizită numai la cumpărătorii, a căror invitație va sosi la timp la firmă.

— **Evreii la universitatea din B. Pesta.** Capitala Ungariei, dintre toate orașele mari, este cea care are cel mai mare număr de locuitori evrei, adică vre-o 200.000, fără a socoti pe evreii asimilați. Atunci e logic ca la universitatea din Budapesta din 5872 studenți înscriși, să fie 203 evrei și numai 2537 catolici, 592 reformați, 409 luterani, 154 greco-orientali, 137 greco-catolici, 10 unitari și 2 fără confesiune.

— **Victimele unei descoperiri.** Wuertenburg, descoperitorul unei foarte puternice materii explozive, zisă »faronită« precum și americanul Tat-

nall, prezidentul sindicatului care a sprijinit financiar descoperirea, în timpul unor experiențe făcute Sâmbătă în fața unor invitați la Lynn Massachusetts, au fost făcuți bucăți de noua materie care a explodat cu o detunătură groaznică.

— **Sporirea numărului nebunilor în America.** În anul 1904 au fost supuși 199.773 de nebuni la observațiune medicală afară de cei de prin provinciile îndepărtate.

În decurs de 13 ani numărul alienajilor mentali s'a dublat.

E caracteristic că acești nenorociți se recrutează mai mult dintre bărbații născuți în America decât din rândurile femeilor; pe când la cei emigrați cazul e invers.

Întreținerea spitalelor de alienați costă pe an peste 80 milioane de mărci.

— **Petrecere.** Primim invitație la »rugă« împreună cu *sfințirea bisericii gr. or. română*, ce se va ține la Valeaboului în 9/22 Septembrie 1906. »Programa:« 1. La 8 oare dimineața primirea oaspeților. 2. La 9 oare dimineața sfințirea bisericii. 3. La 1 oară banchet, la care — afară de preoți și învățători — să plătește 2 coroane de persoană pentru mâncare, beaură și muzică. 4. Ruga. 5. Joc. Muzica va zice Trifu din Ohaba-Mûtnic.

Domnii și d-nele, cari au bunăvoință de a lua parte la banchet, sunt rugați a să încunoștință la preotul local până în 7/20-lea l. c. Comitetul parohial gr. or. rom.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minorităților).

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 15 Septembrie

INCHEEREA LA 12 ORE :

Grâu pe Oct. 1906 (100—clgr.)	7.17 — 7.18
Secară pe Octomvrie	6.10 — 6.11
Orz pe Octomvrie	6.57 — 6.58
Cucuruz pe Iulie	6.63 — 6.64
Cucuruz pe 1907	4.95 — 4.96
Grâu pe Aprilie 1907	7.47 — 7.48

INCHEEREA LA 5 ORE :

Grâu pe Octomvrie 1906	7.14 — 7.15
Grâu pe Aprilie 1907	7.45 — 7.46
Secară pe Octomvrie	6.11 — 6.12
Ovăs pe Octomvrie	6.40 — 6.41
Cucuruz pe Iulie	6.49 — 6.50
Cucuruz pe 1907	4.96 — 4.97

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei pârchea în greutate peste 400 klgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, pârchea în greutate 300—400 klgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 klgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: grei pârchea peste 260 klgr. 122—123 fil.; mijlocii pârchea 250—260 klgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 klgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: **Sever Bocu.**

Editor proprietar: **George Nichin.**

ANUNȚ.

La școala Centrală de Agricultură București este vacant un post de Lăptar. — Șef plătit cu 120 lei lunar, locuință, încălzit și luminat.

Se cere ca solicitatorul să aibă cunoștinți complete în ale lăptăritului și să știe fabrică singur brânzeturi din lapte de vacă și de oi. Flăcău sau vădov se preferă.

Ofertele se primesc la Direcțiunea școlii Centrale de Agricultură dela Herăstrău-București (România.)

A V I S.

Dela 1 Octomvrie a. c., un tinăr român, vărsat în afacerile notariale, află aplicare ca scrietor la subscrișul, pe lângă un salariu anual de 800 cor. și cuartir. Cei cu examen notarial sunt preferiți. Pracsă de până acum a se dovedi.

A se adresa la

Mondorlak,
up. *Glogováz.*

Valeriu Milovan,
notar cercual.

Cultivarea părului. Cea mai obvenindă cauză a căderii părului, după cum a dovedit-o cei mai renumiți medici, e însuși mătreața, cei ce suferă de acest morbo în timpul cel mai scurt devin pleșuvi, doare-ce mătreața slăbește perii și uscă rădăcinile părului. Nenumărați medici experți din patrie și străinătate recomandă »spiritul de păr PETROLIN«, despre ce prin epistole de recunoștință se arată că după o folosire de câteva zile împiedecă căderea părului, și ori ce alt morbo de cap si în mod avanta-

gios ajută la creșterea de nou a părului. **La cumpărare să fiți cu băgare de samă la simbolul de mai sus.** Ori ce alt spirt adus în circulație e numai o imitare și falsifică care stricăcioasă. Se capătă numai la pregătitorul: Drogeria și laboratorul de cosmetică **Koráni și Wachsmann, Szabadka.**

Magazin principal la farmacia **Földes Kelemen.** Se poate capătă și în prăvălia de toalete alui **Hegedűs Gyula.**

In exclusiva magazină a fabricii de pâniuri au sosit noutățile de toamnă.

O întreagă uniformă de haine bărbătești 3 metri pânură de lână fl. 3.90, 4.45, 5.40, 6.60, 7.95.

În provință trimitem mustre. Pentru un pardesiu ori palton 2.20 cmt. fl. 6.60—7.50.

Peptare după moda franceză în prețurile cele mai convenabile.

Pentru copii se capătă remășițe.

Cu stimă

Leichner és Fleischer

magazinul fabricii de pâniuri în Arad, Sabadságtér 17.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei«:

Chestiunea de naționalitate.

De Br. **Eötvös József,**

tradusă de Sever Bocu.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto.

Numai până la 1 Octomvrie!

ARAD, piața Boczko

în o hală de proiecțiune, construită anume spre acest scop și provăzută cu cel mai mare confort posibil. — Cea mai însemnată întreprindere de acest gen, prin un locomobil-dinamo propriu cu vapor, iluminată electric grandios:

Electro-Bioscopul lui Lifka

(Cinematograf perfecționat)

TEATRU

pentru fotografiile vii în cea mai mare perfecțiune. Distins cu »Premiul cel mare« la expoziția universală din Paris 1900 și Saint-Louis 1904. — Prezentat pretutindenea cu cel mai mare succes.

Tot a doua zi program de tot nou. Schimbări de program rezervate.

Reprezentanțiile zilnic la 7, 8 și 9 ore seara; în Dumineci și sărbători la 4, 5, 6, 7, 8, 9 și 10 ore seara.

PREȚUL LOCURILOR:

Locul I. 80 fil., locul II. 60 fil., locul III. 30 fil. Copiii sub 10 ani plătesc jumătate din preț. Copii și soldații dela sergent în jos la locul III. 20 fil.

— — — Programe gratis. — — —

Cu distinsă stimă

ERNESTINA LIFKA,

proprietară.

ZIKMUND & COMP.

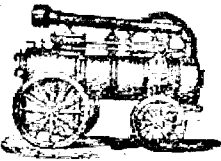
Fabrică de mașini și turnătorie de fier în UJVIDEK.

Recomandă tot felul de mașini de economie, dar mai ales mașinile sale breveteate, premiate la cele mai multe expoziții:

de semănat sistem „COLUMBUS-DRILL” și motoarele sale cu gaz, petrolu și benzin.

Recomandă mașinile sale

de trcerat cu benzin și aburi, pluguri și tot felul de mașini agricole mari și mici.

Aranjament de mori după sistemul cel mai nou.

Trimetem preț-curente ilustrate gratis și franco.

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Fabrică de fireturi de mobile, galoane, crepuri, crețuri, fireturi de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de covoare, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

INDUSTRIA NAȚIONALĂ!

Sa sprijinim industria națională!

Ifj. Kopetkó Károly

CASĂ DE MARFE

PENTRU MODA DE BĂRBAȚI ȘI FEMEI

ARAD

Strada bisericii — palatul Minorităților.

Telefon local și pentru comitat nr. 477.

Isvorul cel mai ieftin de târguit.

Iși recomandă magazinul său bogat provăzut cu tot felul de

stofe țesute pentru costume de dame după moda cea mai nouă negre și în colori.

Daruri gata pentru mirese, pentru juni și fete.

Mare asortiment pentru reverenzi și faloane preoțești.

● Mustre în loc și provincă trimit gratis. ●

Plise și guventare în toată țalimea.

Mare asortiment de păunri pentru haine bărbătești.

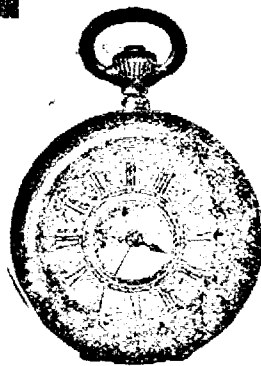
MANDL FERENCZ

Vopsitor de metal

A R A D, STRADA BOCZKÓ Nr. 11.

Primește spre eșeptuire orice lucru ce cade în aceasta branșă, precum căzi pentru scaldă, chilii de scaldă, mobile de fier și de lemn, cane de apă, punerea în aur, marmură și bronz laupelor, pictură de majolica pe lemn și metal, floderizare în orice valoare în forma cea mai senzațională pe lângă prețuri ieftine și serviciu prompt.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele, mai după moda juvaericeale atât pe bani gata cât și

IN RATE

pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János

orologier — Szeged.

Se trimit CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit.

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

JACOB REICH Fabrică de cumpeni decimale și de mașini economice

UJVIDEK.

Cumpeni decimale,	văpsite galben, fără greutate:
50 — 100 — 150	20 chilograme
24 — 28 — 32 —	36 — Coroane.
300 — 500 — 750	100 chilograme
40 — 50 — 80 —	100 — Coroane.

Cu încuetoare dublă cu 10 — coroane mai mult. Greutățile să socotese separat

Tăietor de paie patentat cu îmbucătură 50 — coroane.

Tăietoare de rând 48 cor.

Pentru căleat cu piețorul cu 5 coroane mai mult.

Virteje pentru un cai 160 cor.

Săpător de porumb foarte bun 50 de cor.

Fabric mașinai de imblătit cu benzin

după brevetul propriu al meu. — Mașinele toate au fost probate și găsite bune peste așteptare. Sa pot ușor manaua, se poate lucra ori când cu ele: răntez pe 2 ani despre durabilitatea lor; en singur leam examinat; funcționează momentan fără per dere de vreme; să poate lucra toată ziua fără con trol; umbliă înainte și înapoi.

La cerere trimit prețuri curente despre fabricatele mele.

